

Sluttrapport

November 2018 ble det sendt brev til Klinik for lunge- og arbeidsmedisin ved St.Olavs Hospital HF med informasjon om vedtak at det bevilges 2.5 millioner kroner for etablering av «Nasjonalt fagkompetansesenter for landbrukshelse». Prosjektet fikk tilsagnsnummeret 157165. Det henvises til brevet fra 16.11.2018 (deres referanse 18/27003-06). Landbruksdirektoratet ba i tilsagnsbrevet om å få tilsendt en kortfattet skriftlig sluttrapport for prosjektet ved prosjektslutt.

Ruralis- Instituttet for rural og regionalforskning og Klinik for lunge- og arbeidsmedisin inngikk en avtale om utleie av prosjektledelse fra Ruralis. Brit Logstein har vært prosjektleder. Fra 2019 tilsvarte Logstein sin stilling mellom 50 og 45 % av et årsverk. Fra og med 2021 delte Logstein og Aina Winsvold (fra Ruralis) på stillingen.

I denne rapporten vil vi først gjengi målet for prosjektet. Deretter vil delmål og aktiviteter bli presentert under *Hovedaktiviteter*. En vurdering av hvorfor vi ikke klarte å komme i mål og hva som har blitt resultatet, vil bli gjengitt under *Vurdering av måloppnåelse*. Til slutt er sluttregnskapet vedlagt.

I tildelingsbrevet datert 16.11.2018, står det at målet med bevilgningen er å bidra til å finansiere arbeidet med å etablere senteret og gjennom dette bidra til kunnskap, kunnskapsformidling og rådgiving innenfor landbrukshelse.

Hovedaktiviteter

Tiltak

Våren 2019 arrangerte Logstein et møte med tre ansatte ved Arbeidsmedisinsk avdeling, styreleder og ansatt ved Norsk Landbruksrådgiving, og tillitsvalgt og ansatt i Norges Bondelag. Representantene som deltok på møtet, var alle personer som ut ifra posisjon og rolle i sin organisasjon hadde arbeidet for at det skulle bevilges penger til et prosjekt om landbrukshelse. Hensikten var for Logstein å presentere sine planer for gjennomføring, og få tilbakemelding.

På bakgrunn av dette møtet, valgte Logstein tre delmål som hun mente var viktig for å nå målet om varig etablering av et senter.

Delmål nummer 1 var at senteret skal gjøre seg godt kjent med aktører som vil være viktige mottakere og brukere av et slikt nasjonalt fagkompetansesenter, inkludert å få en oversikt over hva de ønsker og forventer at et slikt senter skal inneholde

Delmål nummer 2 var at senteret skal gjøre seg kjent med relevante fag- og forskningsmiljø regionalt og nasjonalt for å kunne få innspill på hvordan utforme innholdet i et slikt fagkompetansesenter. Det inkluderte fagmiljøet på St.Olavs Hospital.

Delmål nummer 3 var å få i gang aktivitet som kan definere og vise hvordan et nasjonalt fagkompetansesenter for landbrukshelse kan fylle et viktig rom når det gjelder å være et nasjonalt nav eller midtpunkt for utredning og forskning på landbrukshelse.

Tiltak for å nå hovedmål og delmål ble diskutert med ansatte ved Arbeidsmedisinsk avdeling og ansatte og tillitsvalgte i Norges Bondelag og Norsk landbruksrådgiving, og delvis gjennomført

med støtte og bidrag fra disse. Konkrete aktiviteter i hele prosjektperioden er gjengitt i detalj i rapporter sendt til landbruksdirektoratet med frist 1.mars, i 2020, 2021 og 2022, og i form av en prosjektbeskrivelse i 2023.

Kort gjengitt har tiltakene bestått i å invitere til møter for å *legge frem planer for senteret* med sentrale aktører innenfor relevante fag og forskningsmiljø for landbrukshelse, tilsynsmyndigheter relevant for helse og landbruk, støtte opp om, initiere og utvikle *utredningsaktiviteter* innenfor landbrukshelse, og *formidling av ny kunnskap*. Eksempel på noen aktører vi har hatt møter med, er Direktoratet for arbeidstilsynet, medlemmer i Helse- og omsorgskomiteen på Stortinget, forsikringsselskap, og Statens arbeidsmiljøinstitutt. Blant alle utredningsaktivitetene vil vi fremheve to. Det ene er 'Bondens Nettverk' i Innlandet fylket. Prosjektleder var NLR Innlandet Logstein var svært sentral i utforming og skriving av prosjektsøknad for etablering av et forprosjekt om Bondens nettverk og rapportering i ettertid. Det andre er prosjektet 'Rus og avhengighetsproblematikk i landbruket', finansiert av Stiftelsen Dam. Logstein var helt sentral i skriving av prosjektsøknad. Formell prosjekteier ble Ruralis. Både Logstein og Winsvold har formidlet mye ny kunnskap og gjennomført arrangement der formidling av kunnskap rundt landbrukshelse har vært helt sentralt. Vi vil fremheve Nordisk fag- og forskingsmøte om landbrukshelse som ble arrangert i Trondheim i 2021, og to rapporter på norsk om henholdsvis ulykker og helse i reindrift og i landbruket. Disse to ble brukt som underlagsdokumenter i Reindrifftsforhandlingene 2023 og i Jordbruksforhandlingene 2023.

Organisering og samarbeid

Parallelt med tiltakene som nevnt over, har Logstein og Winsvold arbeidet med å utrede hvordan et slikt senter kunne organiseres. En plan for dette var en forutsetning for å ta steget å finne penger til en varig finansiering.

Arbeidsmedisinsk avdeling ved St.Olavs Hospital og Ruralis- Institutt for rural og regionalforskning ble i 2023 enig om at senteret kunne organiseres som en underavdeling hos Ruralis.

Arbeidsmedisinsk avdeling kunne inngå som samarbeidspartner i underavdelingen. Fordeling av økonomiske ressurser var planlagt å foregå på samme måte som ved annen prosjektstyring der Ruralis er prosjektansvarlig og tildeler midler til eksterne partnere via fakturering basert på timebruk og kostnader til drift. Ruralis og Arbeidsmedisinsk avdeling vil danne et fagråd, der beslutninger om senterets faglige aktivitet og samarbeid, herunder ressursallokering, tas i fellesskap. Styret i Stiftelsen Ruralis, vedtok i desember 2022 en intensjon om å være vertskap for senteret om det blir finansiert. I forkant av denne beslutningen, ble avdelingsleder ved Arbeidsmedisinsk avdeling og leder for Klinikk for lunge- og arbeidsmedisin enig i at det ikke var aktuelt å opprette eller være vertskap for et slikt senter ved avdelingen eller klinikken ved St.Olavs Hospital, i den formen vi skisserte det nasjonale fagkompetansesenteret.

Med innspill fra ansatte ved Arbeidsmedisinsk avdeling, personer som representerte landbruksnæringa og ansatte ved Ruralis, skisserte Logstein og Winsvold at senteret skulle ha følgende oppgaver:

- Forbedre registrering av ulykker og skader, og yrkesrelatert sykdom i norsk landbruk
- Overvåke landbruket med tanke på helseskadelig eksponering, inkludert hvordan teknologisk og organisatoriske endringer kan endre risikobildet for hva som kan forverre helse og arbeidsevne i landbruket

- Fylle en beredskapsrolle gjennom å ha oversikt over forskning, forskningsbehov og kompetansemiljø som kan mobiliseres til kunnskapsutvikling ved akutte kunnskapsbehov i landbruket når det gjelder landbrukshelse og reduksjon av ulykker
- Bistå allmennheten, myndigheter og forvaltning med forskningsbasert kunnskap om landbrukshelse, årsakssammenhenger og konsekvenser av uhelse blant bønder.
- Være en sentral fagressurs for ansatte i Norsk Landbruksrådgiving som rådgir bønder om helse, miljø og sikkerhet i landbruket.

Vi formidlet til landbruksmyndigheter, stortingspolitikere og Norges Bondelag at den økonomiske rammen for senteret burde være 8 millioner kroner pr. år for å kunne ha en rimelige forutsetninger for å bygge et senter i det omfang som er skissert ovenfor.

I 2022 og 2023 arbeidet vi langs to spor med tanke på finansiering. Det første sporet var rettet mot statsbudsjettet, og det andre var mot penger over jordbruksavtalen. Uansett hvilken pengepott, understreket vi i møter med Landbruks- og matdepartementet, Landbruksdirektoratet, Norges Bondelag og med politikere på Stortinget, at tildeling av midler må gå via en nasjonal utlysning. Da kan relevante fag- og forskningsmiljø konkurrere på samme vilkår om å få etablere et slikt senter. Vi mente dette var viktig for å sikre legitimiteten til senteret.

Vi klarte dessverre ikke å nå målet om finansiering.

Vurdering av måloppnåelse

Hovedmålet for prosjektet ikke er nådd. Det vil si at vi ikke klarte å etablere et varig senter innenfor denne prosjektperioden. Vår opplevelse var at det skyldes krevende økonomiske tider og dermed lite vilje til å bevilge penger til et slikt senter, både hos myndighetene over statsbudsjettet og blant avtalepartene i jordbruksavtalen. Samtidig konkurrerte vi med andre organisasjoner som ligger i grenseoppgangen for de oppgavene senteret hadde sett for seg å ha, både om oppmerksomhet og bevilgning.

I løpet av prosjektperioden har vi fått vist gjennom våre aktiviteter viktigheten av et slikt senter og hvilken rolle senteret kan fylle. Det er i seg selv viktig. Blant organisasjonene i landbruket som Norges Bondelag og Norsk Landbruksrådgiving er det et ønske om det i fremtiden blir et fag- og forskningsmiljø som fortsetter å ta et ekstra ansvar for landbrukshelse.

Desember 2023 ble det arrangert et siste møte i forbindelse med prosjektet Nasjonalt fagkompetansesenter for landbrukshelse. Her deltok Brit Logstein og Aina Winsvold på vegne av senteret, fem ansatte ved Arbeidsmedisinsk avdeling, direktør ved Ruralis, ansatt og styreleder i Norsk Landbruksrådgiving, ansatt i Trøndelag Bondelag, ansatt i Norges Bondelag, styremedlem i Norges Bondelag, ansatt i Landbruksdirektoratet og ansatt i Landbruks- og matdepartementet. I fellesskap besluttet vi å etablere et forum for landbrukshelse som skal møtes to ganger i året. Ruralis har sekretariatsfunksjon.

Forumets formål er å være en møteplass for å identifisere og dele informasjon om kunnskapsbehov og hvor innsatsen bør rettes når det gjelder tiltak innenfor området landbrukshelse. Ruralis drifter sekretariatsfunksjon fra instituttets egne midler.

Sluttregnskap

Etablering Nasjonalt fagkompetansesenter for landbrukshelse 2019-2023

Prosjektnr WBS P-102307-01
Tilsagn Landbruksdirektoratet
Periode 2019 - 2023
Tilsagn for perioden 2 500 000,00

Inntekter	2019-2023
Landbruksdirektoratet 2019	500 000,00
Landbruksdirektoratet 2020	500 000,00
Landbruksdirektoratet 2021	500 000,00
Landbruksdirektoratet 2022	500 000,00
Landbruksdirektoratet 2023	500 000,00
Totale inntekter	2 500 000,00

Kostnader	2019-2023
Innleie av prosjektledelse - RURALIS	2 250 000,00
Reise- og møtekostnader - RURALIS	82 157,82
Personellkostnader Arbeidsmedisinsk avdeling 2019-2023	172 598,33
Totale kostnader	2 504 756,15

Balanse	(4 756,15)
----------------	-------------------